

علف‌های هرز گندم (مدیریت کنترل)

با همکاری :

مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی مازندران

نویسنده:

دکتر مرتضی نورعلی‌زاده و همکاران

زمستان ۱۳۹۹

مقدمه

با توجه به رشد روز افزون جمعیت انسانی در جهان مسئله نیاز غذایی و تأمین آن به عنوان یک مشکل اصلی و دغدغه جدی همواره برای بشریت امروز جزو مسائل مهم تلقی گردیده و علی‌رغم تلاش در جهت افزایش تولید؛ دائماً از سوی عوامل خسارت‌زا اعم از زنده و غیر زنده تحت تأثیر قرار گرفته که یکی از عوامل زنده تأثیرگذار در کاهش محصول علف‌های هرز هستند. علف‌های هرز به دو صورت کمی و کیفی به محصول خسارت وارد می‌کنند.

خسارت کیفی آن باعث کاهش کیفیت و ارزش غذایی و یا مسمومیت محصول (در صورت اختلاط بیش از حد با محصول) می‌شود و خسارت کمی باعث کاهش مقدار تولید در واحد سطح می‌گردد.

خصوصیات علف‌های هرز:

- ۱- تولید بذر زیاد می‌کنند بنابراین پتانسیل تولید جمعیت‌های بزرگ را دارند.
- ۲- تثبیت سریع آنها در زمین.
- ۳- دوره خواب طولانی.
- ۴- سازگاری در پراکنش آنها.
- ۵- داشتن اندام‌های رویشی تکثیر شونده و توانایی اشغال زمین.
- ۶- قدرت رقابت شدید با سایر گیاهان.
- ۷- قدرت جوانه زنی سریع.

تقسیم بندی علف‌های هرز:

بر اساس سطح برگ به دو دسته تقسیم می‌شوند:

الف - پهن برگ **ب - باریک برگ**

الف- علف‌های هرز پهن برگ به علف‌هایی گفته می‌شود که سطح برگ آنها پهن می‌باشد.

خردل وحشی، شلمبیک، کنگر وحشی، کنگر برگ ابلقی، شیرتیغی، بی‌تی‌راخ، هفت‌بند، خلر، پنیرک و گندمک که از مهم‌ترین علف‌های هرز پهن‌برگ گندم استان مازندران محسوب می‌شوند.

ب- علف‌های هرز باریک برگ به علف‌هایی گفته می‌شود که سطح برگ آنها باریک و مانند گندم می‌باشد.

در بین علف‌های هرز باریک برگ مزارع گندم استان مازندران نیز گونه‌های یولاف وحشی زمستانه، گونه‌های مختلف چچم، خونی‌واش و دم روباهی باریک مهم‌ترین علف‌های هرز باریک برگ مزارع گندم محسوب می‌شوند.

کنترل شیمیایی:

برای زراعت گندم تاکنون ۱۰ باریک برگ کش به ثبت رسیده است که از این تعداد علفکش‌های:

ایلوکسان، پوماسوپر، تاپیک، گراسپ و آکسیال بازدارنده ACCase و ۵ علفکش دیگر که دارای محل عمل متفاوت می‌باشند (علفکش‌های آونج و آوادکس بی‌دبلیو بازدارنده سنتز چربی، علفکش‌های اربیتاکس تی ۹۵ جی، سافیکس و سافیکس بی‌دبلیو دارای محل ناشناخته) به علت قدیمی بودن و عدم کارایی مناسب در حال حاضر مصرف نمی‌شوند.

در صورت بروز مقاومت علف‌های هرز به باریک‌برگ‌کش‌های کاربردی گروه بازدارنده ACCase در مزارع گندم فقط می‌توان از علفکش‌های دو منظوره استفاده نمود ولی بهترین کار برای جلوگیری از پدیده مقاومت می‌تواند تناوب کشت گندم با سایر محصولات پاییزه از جمله کلزا (به منظور استفاده از باریک برگ کش‌های توصیه شده در کلزا) اشاره نمود. در خصوص کاربرد علفکش‌ها جهت کنترل علف‌های هرز پهن‌برگ هیچ محدودیتی برای مصرف آنها وجود ندارد.

تذکر مهم:

جهت مبارزه اصولی با این آفت در باغات با کارشناسان حفظ نباتات مدیریت های جهاد کشاورزی مشورت نمایید.

برای مدیریت تلفیقی علف‌های هرز گندم، بازدید و آماربرداری دوره‌ای از علف‌های هرز مزرعه، پیش‌بینی جمعیت علف‌های هرز در سال آینده زراعی، رعایت بهداشت زراعی و پیشگیری از ورود علف‌های هرز به مزرعه، اقدامات زراعی برای تقویت قدرت رقابت محصول در برابر علف‌های هرز و کاربرد علفکش‌ها برای کاهش جمعیت علف‌های هرز از جمله مهم‌ترین اعمال برای مدیریت تلفیقی علف‌های هرز مزارع گندم محسوب می‌شوند.

کنترل زراعی:

مهم‌ترین اقدامات زراعی شامل:

- ۱- رعایت تناوب زراعی.
- ۲- آیش گذاشتن زمین در هر جا که مقدور باشد و کنترل علف‌های هرز در زمان آیش.
- ۳- شخم مناسب و به موقع.
- ۴- **ماخار:** بدین گونه که ۴۰-۳۰ روز قبل از کشت، بستر کاشت گیاه زراعی آماده می‌شود و تا زمان کاشت محصول به علف‌های هرز اجازه سبز شدن می‌دهیم و در زمان کاشت محصول با یک شخم سطحی علف‌های هرز روئیده در اثر شخم کنترل می‌گردند.
- ۵- عمق کاشت مناسب بذر و رعایت تراکم کشت.
- ۶- تاریخ مناسب کاشت.
- ۷- استفاده از بذور گواهی شده و ارقام مناسب.
- ۸- داشتن گیاهی سالم و قوی که رقابت بالایی با علف هرز ایجاد کند و در رقابت بر علف هرز غالب گردد. در این راستا علاوه بر موارد فوق کشت به موقع، مدیریت تغذیه، آبیاری مناسب و به موقع و مدیریت خوب مزرعه از جمله مهم‌ترین اقدامات هستند.

کنترل علف‌های هرز باریک برگ بدلیل تشابهات مورفولوژیکی و فیزیولوژیکی با دشواری‌های خاصی روبرو است و به مدیریت ویژه‌ای نیاز دارد. علف‌های هرز باریک برگ در مقایسه با گندم بدلیل برتری‌های اکوفیزیولوژیکی رقیب قویتری محسوب می‌شوند.

براساس آزمایشات انجام شده مشخص شد که چاودار همواره نسبت به گندم رقیب قویتری می‌باشد و تأثیر رقابت چاودار بر عملکرد اقتصادی بیشتر از عملکرد بیولوژیکی می‌باشد.

مدیریت تلفیقی علف‌های هرز گندم

هدف از مدیریت علف‌های هرز ریشه‌کنی آنها نیست، زیرا علف‌های هرز به صورت گیاهان خودرو بخشی از پوشش طبیعی را تشکیل می‌دهند که در تعامل با سایر موجودات بوده و برای حفظ شرایط اکولوژیکی مناسب، بسیار سودمند هستند.